

GÜÇLENDİRİLMİŞ PARLAMENTER SİSTEM NEDİR?

“Başarabiliriz: Demokratik Bir Anayasa Önerisi”: Yıllardır anayasa konularında çalışıyorum/araştırma yapıyorum ancak, *Haziran 2021*’de yayınlanan bu son kitabımı yazmak için 1 yıl boyunca tam “kapandım” ve çok yoğun bir şekilde, dünyadan 30 anayasayı ve kendi tarihsel metinlerimizi tekrar derinlemesine çalıştım. İngilizce, Fransızca ve Almanca kaynaklardan çalıştım. Kitabımda, 630 sayfa boyunca ülkemiz için en uygun sistemi kurmak için somut önerilerimi yaptım. Hepsini bu yazı dizisinde anlatmam imkânsız ama en azından en temel hatlarını anlatmaya çalışmak isterim. Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem özetle nedir? *21. Yüzyılda, dünyadaki en güncel anayasal tecrübelerden ve ilerlemelerden faydalanan, iyileştirilmiş, güçlendirilmiş bir parlamenter sistemdir.*

Neden parlamenter sistem?

Başlarken, şu hususu tespit edelim: Parlamenter sistem, başkanlık sistemine göre yapısal olarak daha *demokratik, birleştirici, istişare ve kolektif akıl temellidir*. Bunun 3 temel sebebi vardır: i) *Sistemde en güçlü organ, halkın %100’ünün temsil edildiği tek organ olan parlamentodur*, ii) *Yürütme yetkisi 1 kişide değil, [“gücün kişiselleşmesi” oluşmuyor] kolektif karar alan Bakanlar Kurulu’ndadır, Bakanlar Kurul da Meclis’e karşı sorumludur* [üstelik yürütme erkinde bir de “denge-denetim” rolü olan Cumhurbaşkanı vardır] ve iii) *Devletin başının (Cumhurbaşkanının) partisiz [birleştirici] olmasıdır*. Sonuç: Dünyada insani gelişmişlik sıralamasında ilk 20 ülkenin 18’i parlamenter sistemlidir.

Güçlendirilmiş/iyileştirilmiş parlamenter sistemin özelliği nedir?

Daha demokratik ve daha fazla istikrar üreten bir parlamenter sistemdir.

- *Parlamento, etkin mekanizmalar, şeffaflık ve çoğulculuk prensipleri ile; i) hükümeti kurmada, ii) kanun yapımında, iii) bütçe yapımında ve iv) yürütmeyi denetlemede geçmişe göre daha etkin hale* Aynı zamanda,
- *Hükümet istikrarı sağlanmaktadır: “Rasyonelleştirilmiş parlamentarizm” mekanizmaları ile sistem, istikrarı güçlendiren şekilde kurulmaktadır. Örneğin Yapıcı/Kurucu Güvensizlik Oyu çok önemli: Hükümet istikrarsızlığına yol açmayan sistemdir. [“2. Sütun: Yürütme” yazısında daha ayrıntılı izah edeceğim].*
- *Güçler ayrılığı ve denge-denetim mekanizmalarının en etkin şekilde kurulduğu*

sistemdir.

Kanaatimce kalıcı bir demokrasinin inşası için, doğru bir Güçlendirilmiş Parlamenter Sisteminin 6 temel taşı olmalıdır: [Gelecek günlerde, her “temel taş” için kısa bir yazı paylaşacağım].

1) Güçlü ve etkin yasama,

2) Güçlü ve istikrarlı yürütme,

3) Bağımsız ve güvenilir yargı,

4) Güçlü temel hak ve özgürlükler,

5) Güçlü, hesap verebilir ve kaliteli kurumlar (kurumsal yapı)/kamu yönetimi ve

6) Yolsuzlukla mücadele.

Av. Ece Güner Toprak.